

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

תוכן

- א. ושניהם אסורים להעמיד ריחים ותנור ולגדל תרנגולים.....1
- ב. היה אחד מהם מודר הנאה ... וכופין את הנודר למכור את חלקו.....2
- ג. היה אחד מן השוק מודר באחד מהם הנאה לא יכנס לחצר ... יכול לומר לו לתוך של חבירך אני נכנס ואיני נכנס לתוך שלך.....3
- ד. המודר הנאה מחבירו ויש לו מרחץ ובית הבד מושכרין בעיר אם יש לו בהן תפיסת יד אסור אין לו בהן תפיסת יד מותר.....3
- ה. האומר לחבירו קונם לביתך שאני נכנס ושרך שאני לוקח מת או שמכרו לאחר מותר קונם בית זה שאני נכנס שדה זו שאני לוקח מת או שמכרו לאחר אסור.....4
- ו. יש בה כדי חלוקה דברי הכל אסור.....5
- ז. וכמה תפיסת יד ... דמקבל בטסקא.....6

דף מו.

א. ושניהם אסורים להעמיד ריחים ותנור ולגדל תרנגולים

וכשהדירו¹ שניהם זה את זה אפילו באין בו דין חלוקה אף על פי שמותרים בדריסת הרגל ומותרין ליכנס בו, מכל מקום אסורים להעמיד בו תנור וכירים וריחים ותרנגולים, שאף על גב שבשופות קיימא לן שדרך הוא שאינן מקפידין זה על זה להעמיד דברים אלו בחצר שהם צרכי הבית, כיון שגם בשאר שותפין אם מגלים דעתם שמקפידים יכולין למחות בדין², כאן לגבי מודרי הנאה ודאי מקפידים³ ואסורים אפילו באין בו דין חלוקה. וי"א⁴ שכל תשמיש שגורם להשתמשות בכל החצר אסור בכל מקרה.

¹ שו"ע ונו"כ יו"ד רכו ב

² באר הגולה שם ז

³ ולא כווננו יפה דהתוס' והר"ן ס"ל כיון דאי קפדי יכולין למחות א"כ אפי' לא קפדי מהני ליה מחמת שלא עיכב ואסור ע"ש כך מוכח מדבריהם להדיא. ש"ך שם ח

⁴ התוס' שם כתבו עוד טעם אחר בשם י"א דכשהעמיד ריחים באים רוב עם לשם וממלאים חלקו וחלק חבירו וכן לגדל תרנגולים דמתפשטים בכל החצר, ולפ"ז משמע דכל תשמיש בעולם שממלא כל החצר כגון להניח ולשטוח פירות בכל החצר וכה"ג אסור וכ"כ מהרש"ל שם. ש"ך שם ח

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת נדרים

ב. היה אחד מהם מודר הנאה ... וכופין את הנודר למכור

את חלקו

היה אחד מהם מודר הנאה מחבירו, הוא אסור בהעמדת תנור וריחיים ותרנגולים אפילו אין בו דין חלוקה⁵, ואסור ליכנס בו אם יש בו דין חלוקה, וחבירו מותר בכל, אבל כופין את הנודר למכור חלקו, בין שהדיר את עצמו מחלק חבירו בין שהדיר חבירו מחלקו⁶. כדי שלא יבא המודר⁷ לידי מכשול בהעמדת תנור וריחיים בו.

אין כאן דין כפייה למכור אלא כשאחד מהם מודר והשני מותר, מכיון שהוא אסור וחבירו מותר חיישינן שמא יתקנא בחבירו וישתמש בה אף הוא⁸, ולפיכך כדי שלא יכשל⁹ כופין אותו למכור¹⁰, אבל כששניהם נדרו הנאה זה מזה ושניהם אסורין אין חוששים, שכל אחד ואחד נזהר באיסורו.

וכן מטעם זה באוסר נכסיו על עצמו אין כופין אותו למכור, שחזקה הוא שודאי יזהר באיסור שאין לו במי להתקנא, אבל כשאחד אסור והשני מותר יש כאן קנאה, ויבא לידי מכשול. במה דברים אמורים כשנאסר בלשון חצרך עלי או חצרי עליך, שבזה הלשון תועיל כפיית המכירה שיחזור להתירו כשימכרנו הנודר. אבל אם אמר חצר זו¹¹ אין מועילה כפיית המכירה שהרי אסור בו אפילו לאחר שימכור.

⁵ ש"ך שם ט

⁶ ובמור כתב בזה ב' דעות הרמב"ן סבירא ליה דלא חיישינן למכשול חבירו אלא למכשול הנודר ורמב"ם סבירא ליה אדרבה הנודר יזכור שנדר ויזהר משא"כ במודר שלא הוציא נדר מפיו אפשר שישכח לפיכך חייב למכור. ט"ז ד

⁷ לפיכך לא מבעיא כשהוא עצמו הנודר ואסר על עצמו הנאת חבירו הרי הוא הגורם לעצמו חשש דאתי לידי מכשול, ודאי מעמא דמסתבר דדינא הוא שנכוף אותו למכור, דמי הכריחו שיאסור על עצמו נכסי חבירו במקום שיש חשש שיביא את עצמו לידי מכשול, לכך קנסוהו שימכור חלקו ולא יבא לידי מכשול, אלא אפילו הדיר הוא את חבירו שלא יהנה מנכסיו, אף על גב דודאי יש לו קצת אמתלא שחטא כנגדו, מכל מקום חשיב פשיעה וכפינן ליה למכור את חלקו כדי שלא יבא חבירו לידי מכשול על ידו. לבוש שם

⁸ לבוש. ועיין באר הגולה שם ח שכופין האוסר ולא הנאסר וכדעת הרמב"ם שם והביאו הטור וכמו שפירש הב"י משום שמי שהוא נודר מסתמא הוא זוכר לנדרו ולא חיישינן דאתי לידי מכשול משא"כ בהדירו חבירו דלא הוציא נדר מפיו אפשר דמשתלי ויבא לידי מכשול וסמך על הירושלמי ואפשר שתלמודא דידן נמי הכי ס"ל אלא דלא נחת לפרושי קושטא דמלתא. ועיין ש"ך י

⁹ מיהו דעת רש"י ותוספות דהיכא דמותר ליכנס בחצר אין כופין ונראה כשרוצין לחלוק או בגוד וכו' יעשו כמו שירצו ש"ך יא

¹⁰ ואין להקשות מכל מקום אמאי כפינן את הנודר למכור כיון שהנאסר מותר בדריסת הרגל, אי משום שיבא לידי מכשול שיתקנא בחבירו שמשתמש בו בהעמדת תנור וריחיים בו, ליעכב עליו ולא יעמוד גם הוא, דהא מדינא כל השותפין אי קפדי על זה יכולין למחות. דיש לומר כיון דשאר שותפין דרובא דעלמא כהאי גוונא לא קפדי, וילא ביה מילתא לעיכובי, ואפילו בהדירו חבירו שפשע כנגדו, אפילו הכי חיישינן שמא הוא יאמר כסיפא לי מילתא לעיכובי, ומתוך שיראה חבירו מעמיד תנור וריחיים יתקנא בו לומר אעשה כן גם אני

¹¹ ש"ך יד

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

**ג. היה אחד מן השוק מודר באחד מהם הנאה לא יכנס לחצר
... יכול לומר לו לתוך של חבירך אני נכנס ואיני נכנס
לתוך שלך**

אחד מהשותפים שהדיר לאחד מן השוק, יש אומרים¹² שבהצר שיש בו דין חלוקה אסור להכנס אפילו לצורך אחד מהשותפים¹³, ואם אין בו דין חלוקה מותר להכנס לצורך השותף השני שלא הדירו או כשהשותף השני צריך¹⁴, אבל שלא לצורך השותף אסור, ויש אומרים¹⁵ שבאין בו דין חלוקה מותר אפילו לצרכו, וביש בו דין חלוקה מותר להכנס רק לצורך השותף.

**ד. המודר הנאה מחבירו ויש לו מרחץ ובית הבד מושכרין
בעיר אם יש לו בהן תפיסת יד אסור אין לו בהן תפיסת יד
מותר**

ראובן¹⁶ שאסר נכסיו על שמעון, ויש לראובן מרחץ או בית הבד מושכרין בעיר, אם נשאר לראובן בו תפיסת יד כלומר איזה כח בעלמא¹⁷, כגון שהשאר לעצמו כל שהוא ממנו שלא השכירו כולו, כגון שהשאר לעצמו אמבטי אחת במרחץ, או סל אחד בבית הבד, אסור שמעון ליכנס בו באותו מרחץ ולא לדרוך באותו גת, שעדיין בכלל נכסיו של ראובן הם.

¹² שו"ע ונו"כ שם א

¹³ דכיון שהשותף עצמו אסור כמ"ש לעיל, למה יהא האחד מן השוק מותר להכנס לצורך השותף, כמ"ש הב"י שם וכתב הש"ך ג' שחלילה להקל ולזוז מפסק השו"ע,

¹⁴ הטעם דכשם שלשותף עצמו מותר מטעם ברירה, ה"ה כשנכנס משום שהוא צריך לשותף, הרי גם זה בכלל ברירה, כשם שמותר להכנס לבית חבירו כשצריך לחבירו, וכ"ש כשהשותף צריך לו, ובש"ך (שם סק"ה) כתב בשם הב"ה שמדברי הטור והרא"ש משמע דדוקא כשנכנס לצורך השותף מותר, אבל לא כשהוא צריך לשותף.

¹⁵ מ"ז בדעת הטור, והטעם, דכשאין בו דין חלוקה לא חל הנדר כלל, שגם אחד מן השוק יכול לומר לא לתוך שלך אני נכנס כי אם לתוך של חבירך, ולכן אפילו שלא לצורך השותף מותר, אבל כשיש בו דין חלוקה לא אמרינן ברירה, ומ"מ לצורך השותף מותר משום שההצר קנוי לכל אחד מהם ולכל מי שצריך להם, אבל לא הקנו דריסת רגלם לכל העולם, עיין שם, ועי' בנקה"כ (שם) שהשיג על המ"ז ועל הב"ה, ומפרש גם דעת הטור בדעת הב"י עיין שם.

¹⁶ שו"ע ונו"כ רכ"א ו

¹⁷ מ"ז שם ל

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

ואם לא הניח לעצמו כלום אלא השכיר הכל הרי זה מותר¹⁸, שאינם עכשיו בכלל נכסיו ולא היה דעתו עליהם כשאסר נכסיו עליו¹⁹. אבל אם אסרו עליו בפירוש חל איסור גם עליו, שהרי גופן עדיין שלו הן, ולא השכיר אלא הפירות. וי"א²⁰ שלא חל.

ה. האומר לחבירו קונם לביתך שאני נכנס ושרך שאני לוקח מת או שמכרו לאחר מותר קונם בית זה שאני נכנס שדה זו שאני לוקח מת או שמכרו לאחר אסור

אמר²¹ לחבירו קונם אני לביתך שאני נכנס, שרך שאני לוקח, לא אסר עליו הבית הזה או השדה הזה אלא כל זמן שהוא של חבירו זה, אבל אם מת או מכרן או נתנן לאחר²² מותר. אבל כל זמן שהוא ברשותו של חבירו זה, אפילו מכרו וחזר וקנאו, או שנפל הבית וחזר ובנאו אפילו לא בנאו במקומו הראשון, אסור לו ליכנס בתוכו, שאלו האבנים והעצים הם שאסר עליו כל זמן שהם של חבירו זה. אבל קנה לגמרי בית אחר מותר שלא היתה כוונתו²³ אלא על בית שהיה לו בשעת נדר הן שיהיה כן או ישתנה, אבל לא על בית אחר לגמרי²⁴.

אמר קונם לבית זה שאני נכנס, אסור בו לעולם, בין שמת או מכרו או נתנו לאחרים, דמכל מקום בית זה הוא שאסר על עצמו. ואם נפל וחזר ובנאו אפילו במקומו הראשון ובמדתו הראשונה, מותר²⁵, שבית אחר הוא, כיון שנפל.

¹⁸ השכירם הבית אחר שהדיר את חבירו אפילו אין לו בהם תפיסת יד אסור, שאין האיסור מסתלק על ידי שכירות כי אם על ידי מכר או מתנה, הר"ן לנדרים [מו, ב ד"ה ואם אין לו] בשם הרשב"א [שם] מ"ז ב' [ד"ה מתני']. ערך לחם שם

¹⁹ לבוש וט"ז שם ב

²⁰ עיין ש"ך לט

²¹ שו"ע ונו"כ רמז ד

²² אבל מכרו לנדר עצמו אסור שהרי הוא נהנה מביתו שמכחו בא לו כ"ב הריב"ש סימן שנ"ז. ש"ך שם ט

²³ במ"ל (פ"ח מה' גירושין) כתב דמדברי ת' הריב"ש (סשנ"ו) ומת' הראנ"ח (ח"ב סע"ב) יראה דאפילו כה"ג אסור. חי' רע"א שם

²⁴ ש"ך שם יא

²⁵

בחדושי רשב"א פרק ב' דגיטין [כא, ב ד"ה הא] כתוב דגם בלא חזר ובנאו אסור לכנוס בקרקע, הביאו במשנה למלך שם ד"ה ודע [שראית]. גליון מהרש"א שם ו

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

ו. יש בה כדי חלוקה דברי הנל אסור

כבר התבאר במסכת ביצה דף לט: ששנים²⁶ שהם שותפים בחצר ונדרו הנאה זה מזה, אם יש בו דין חלוקה כלומר שיש לפחות ד' על ד' אמות לכל אחד²⁷, חל הנדר²⁸ ואסורין ליכנס בו עד שיחלקו²⁹, ויכנס כל אחד בשלו³⁰. ואם אין בו דין חלוקה, לא חל הנדר ומותרין ליכנס בו³¹. ויש אומרים³² דדוקא דריסת רגל מותרת, אבל שניהם אסורים להעמיד שם כלים.

²⁶ שו"ע ונו"כ יו"ד רכו א

²⁷ ש"ך שם א ועיין גליון מהרש"א.

²⁸ וכתבו הראשונים הטעם דליכא למימר ברירה וכל אחד בשלו משתמש, כמו באין בו דין חלוקה כדלהלן, דכיון שיש בו דין חלוקה אי אפשר לומר שמתחלה קנאוה כולה כל אחד לתשמישו, דשמא יכוף האחד את חברו לחלוק (לכאורה אם לקחה בשותפות לזמן קצוב, שאינו יכול לכופו לחלוק תוך הזמן מאי איכא למימר, ואפשר דבכה"ג דינו כאין בו דין חלוקה), אבל רש"י פירש הטעם דכיון שיש בו כדי חלוקה סגי בחלוקה, והביאו הש"ך (שם), ור"ל דכיון שיש להם תקנה בחלוקה, לא סמכינן אהתירא דברירה, ולדעת ר"ת דטעמא דראב"י משום דס"ל ויתור מותר במודר הנאה, אפילו ביש בו דין חלוקה מותר, וכתב הב"י שלשיטת ר"ת אם אסרו בפירוש דריסת רגל זה על זה מודה דאסור, עיין שם.

²⁹ ש"ך שם ב

³⁰ ודעת הרשב"א דאף לאחר חלוקה אסורים, משום דס"ל דבדאורייתא אין ברירה, והווי כלקוחות, והרי קיי"ל שבאומר קונם ביתך שאני נכנס, אפילו מכרו לנודר אסור, אא"כ מכרו לאחר, וכתב הר"ן (נדרים דף ע"ב) דלטעם הרמב"ם דחלוקה מהני צ"ל דאע"פ שאין ברירה בדאורייתא, שאני הכא דאנן סהדי שלא נשתתפו אלא ע"ד שלא יוכל לאסור על חברו לאחר חלוקה, עיין שם, ועי' שו"ת מהרש"ם (ח"א סימן ח).

נראה שלא אמרו בשותפים ואחים שחלקו דתליא בברירה אלא כשנשתתפו מתחלה יחד, דהיינו שקנו בשותפות או שירשו, אבל בדבר שהיה שייך לאחד ואח"כ לקח אחר לשותפות, כשחוזרים וחולקים לא מסתבר לומר שתלוי בדין ברירה ולהסתפק אם זה חלקו משעה ראשונה, דבודאי זה שהיה מתחלה כולו שלו, נשאר בעלים גמורים על חלקו כמו שהיה לפני השותפות, וזה נכלל במ"ש האחרונים בשם התוס' (בתמורה) שכל שהיה נודע חלקו של כל אחד ואח"כ נתערב לא שייך לומר ברירה. ולא שרי מטעם ברירה כיון שיש לתקן בחלוקה. פתחי חושן חלק ז פרק י הערה ס

³¹ בר' אליעזר בן יעקב, משום דיש ברירה, ואמרינן שכל אחד בשלו נכנס, והראשונים הקשו הא קיי"ל דבדאורייתא אין ברירה, וכתב הר"ן בשם הרמב"ן דברירה דהכא עדיף, דלאו משום שהוברר למפרע בשעת קנין הוא, אלא שבכל רגע מתברר שכל אחד משתמש בשלו, ואם תאסור עליו נמצא מוציא אותו מחצירו, ואין אדם אוסר נכסי חברו על בעליהן, והר"ן כתב דבאמת גם ברירה זו משום ברירה למפרע הוא, אלא דשאני מסתם ברירה דאמרינן בדאורייתא אין ברירה, דהתם מתורת ספק הוא מתחלה ועתה הוברר, אבל ברירה דהכא ודאי הוא מתחלה שע"ד כן נשתתפו שכל אחד ישתתף בזמן מסוים, ונמצא שעיקר הדבר כבר הוברר למפרע, אלא שהזמן אינו מבורר מתחלת השותפות, ובכה"ג אמרינן ברירה אפילו בדאורייתא, עיין שם, ובשו"ת צ"צ (או"ח סימן לא) כתב בשם הרשב"א שבאמת אין ברירה בדאורייתא, ושאני הכא גבי דריסת רגל שאינו אלא ויתור, ואף אם נאמר שויתור אסור במודר הנאה, אינו אלא מדרבנן, ולכן אמרינן כאן יש ברירה, ועי' קצה"ח (סימן קע"א סק"א) ובטבעת החושן (שם). בכנה"ג מביא מחלוקת אם מותר להשתמש בכולו, או רק בחלק דשייך לומר בשלו משתמש, עיין שם, ועי' בערך ש"י שהאר"ך בדין יורש שדר בבית עם האלמנה ואסר אחד משאר היורשים הנאתו עליו, אם בכה"ג חל הנדר, עיין שם.

³² טור חו"מ קפ כשיטת הרא"ש, דדוקא דריסת רגל (וכן תשמיש כיוצא בו) שאין דרך שותפים להקפיד מותר, אבל להעמיד שם ריחיים ותרגומים שדרך שותפים להקפיד, נמצא שמהנהו במה שאינו מקפיד, אבל הש"ך (שם סק"ד) כתב שלסברת הרשב"א והר"ן שכל אחד משתמש בשלו, ה"ה דכל תשמיש מותר מהאי טעמא,

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

וכן הדין בשנים שהיה להם יחד מקום גדול³³ לפחות ד' על ד' אמות בבית הכנסת, ואמר אחד לחבירו חלקי יהא לך³⁴ הקדש, ודווקא בחלק מקום בבית הכנסת שיש להם ביחוד המקום³⁵, אבל חלק שיש לו בבית הכנסת על ידי השותפות של כל בני העיר, שיש לכל אחד מבני העיר חלק בבית הכנסת, אינו יכול לאסור עליו בזמן הזה שתקנו חכמים האחרונים שאין אדם יכול לאסור חלקו מבהכ"נ, כנוכר.

וכן אם היו שותפין בדבר המטלטל, אם יש בו דין חלוקה אסורים בו. ואם אין בו דין חלוקה, מותרין בו.

ז. ונמה תפיסת יד ... דמקבל בטסקא

כבר התבאר לעיל שראובן³⁶ שאסר נכסיו על שמעון, ויש לראובן מרחץ או בית הבר מושכרין בעיר, אם לא הניח לעצמו כלום אלא השכיר הכל הרי זה מותר, שאינם עכשיו בכלל נכסיו ולא היה דעתו עליהם כשאסר נכסיו עליהם³⁷.

וכן אם השוכר קיבלו לתת שכר קצוב לשנה או חודש ולא לפי רווחי בית המרחץ, או שמשכיר מקבל אך ורק דמי השכירות הרי נחשב שאין לו חלק במרחץ ומותר למודר ממנו לרחוץ שם³⁸.

אך אם יש לו חלק ברווחי המרחץ, או שמקבל מעבר לדמי השכירות הרי נחשב שיש לו תפיסת יד, והרי אסור המודר ממנו לרחוץ שם.

אבל אם אסרו עליו בפירוש חל איסור גם עליו, שהרי גופן עדיין שלו הן, ולא השכיר אלא הפירות.

עיין שם, ובשו"ע (סעיף ב) כתב כדעת הטור, ועיי' בש"ך (שם סק"ח), וכתב הש"ך דמ"מ למלא כל החצר אסור לכו"ע, עיין שם, ונראה דכולו לאו דוקא, דכל שיותר מחלקו אסור.

³³ שרם לאו אין בו דין חלוקה ולא חל הנדר. ש"ך שם ו

³⁴ דמאחר דקאמר לך הקדש, ודאי כוונתו לאסרו עליו. אבל אם אמר יהא הקדש, ולא אמר: לך, לא כיון אלא שיהיה הקדש לעניים, ומותר חבירו ליהנות ולישב עליה. שם ברמ"א.

³⁵ בית הלל שם

³⁶ שו"ע ונו"כ רכא ו

³⁷ לבוש וט"ז שם ב

³⁸ ש"ך שם לז